

uterque contrahens æque persona est primaria ; hinc non is modo, qui duellum offert, verum et qui acceptat, aggressor vitæ est, neuter defensor honoris : uterque igitur ad sarcinda injusta damna ex alterius nece provenientia obligatur : uti et is, qui operam præstat efficacem, ex quo duellum vel alterius occisio consequitur (1).

(1) Anno 1751 eruditissimum de duello tractatum ediderat P. Daniel Stadler S.J., qui tum sereniss. S. R. I. principi electori, Baviaræ duci Maximiliano Josepho a confessionibus erat; in eo tractatu cum humanitas quidpiam, ut in re difficili, passus esset auctor, tota Benedicti P. XIV constitutio, anno posteriore 1752 emissa, contra eum tractatum directa dicebatur ab hominibus malevolis, multis passim criminationibus in eundem, ejusque ordinem adjectis. Igitur tuendi honoris et solatii causa literas dedit auctor ad Benedictum P. XIV, seu communem fidelium patrem, ac literatorum patronum summum; qui responsum misit apostolicæ benignitatis plenissimum. Lectoribus non ingratum fore arbitror, si eas literas ex pagella impressa Monachii A. 1753 typis Franc. Joh. Thuille accurate exscribam. Auctor tractatus inter alia sic scripsit : « Dum sua Sanctitas constitutionem recentem editam per societatis nostræ presbyterum ad me mittere dignata est, novo argumento paternam suam erga me clementiam demonstravit. Ex ea constitutione non solum cognovi, a quibus propositionibus posthac abstinendum sit, sed una et mentem Sanctitatis suæ eo ferri intellexi, ne quis existimet, usum duellorum ulla ratione tolerari posse. Quidquid igitur in meo tractatu aut huic sapientissimæ menti non satis consonum, aut illis damnatis propositionibus affine fuit, ex animo rejicio, pariter strictus futurus posthac in hac materia... Illud tamen excusare me potest, quod potissima auctorum pars, Layman, Sporer, Pichler, Carafa, Milante, plurimique alii non ita rigidi fuerint, rectique tenaces, ac ego, qui soli jacturæ sustentationis necessariæ, conjunctæ cum aperte denegata justitia, duelli licentiam alligavi. Itaque non immerito animum meum affligit, quod passim, etiam in novellis publicis, tum Venetis, tum Germanicis liber meus indigetetur tanquam errorum omnium latibulum. Occasione hac utuntur æmuli, quales in aulis ferme nunquam desunt confessorio, principem suam obfirmanti in virtutis semita contra homines noxios. Existimationem demere si non possunt, atterunt saltem, dum leviter theologica tinctum prædicant conscientia arbitrum. Calamo me facile vindicarem : at abstini hactenus, eoquod dubitarem, an id sanctitati suæ probaretur. »

Epistola summi pontificis ad auctorem.

« Benedictus P. P. XIV. Dilecte Fili, salutem et apostolicam benedictionem. religiosæ ac filiali tuæ erga Apostolicam Sedem obedientiæ laudi vertimus, quod constitutionem nostram adversus duellorum abusum, ac propositiones nonnullas eisdem faventes, non æquanimiter solum, ac reverenter exceperis, sed mentem nostram ita sis assecutus, ut præconceptas opiniones statim rejeceris, et ad propugnandas, docendasque saniores sententias egregie te comparatum exhibeas. Quicumque præjudicii vacuum ad præfatam constitutionem nostram animum adjecerit, luce clarius perspiciet, id unum nobis propositum fuisse, ut omne duellum patrociniū eriperemus, quod catholici, ac prohi ceteroquin doctores, etiam ante opus a te vulgatum, paulo indulgentius ac laxius iisdem præstiterunt. Quare non tam operis tui sententias, quam ab aliis traditas opiniones in examen adductas auctoritate nostra proscriptimus. Prima enim ex damnatis opinionibus est patris Reiffenstuel ordinis Minorum; secunda patris Sporer ord. Recoll., et tertia patris Milante ord. Prædicatorum. Quem quidem delectum eo etiam consilio habuimus, ne in te unum districta videretur censura, et facile omnes intelligerent, nullam esse apud nos in veritate asserenda personarum, institutorumque acceptationem. Ceterum ut famæ atque existimationi tuæ paterno studio consulere-remus, latam a sacra indicis congregatione libri tui proscriptionem suspen-

dimus, atque inter damnatos auctores nomen tuum referri minime permittimus. Hæc autem, si tecum ipse diligenter reputaveris, quæ de te falso in vulgus jactantur, non dissimulabis solum, ut gravem decet ac prudentem virum, sed plane contemnes. Vinces porro obloquentium æmulorum invdiam, tum rei per se perspectæ veritate, tum nostro, aliorumque præclare de te sentientium iudicio. Neque ad elevandam vel minuendam, quam apud optimum principem iniisti gratiam, inanes prævalebunt obtreactiones, si pergas, ut facis, religiosæ vitæ conversatione, optimisque studiis, ac laboribus de christiana republica bene mereri. Ita enim fiet, ut, quam apud æquos rerum aestimatores acquisisti, doctrinæ ac probitatis laudem constanter tuearis, nostrumque magis demerearis præsidium, quod tibi nunquam defuturum pollicemur; in ejusque pignus apostolicam benedictionem tibi amanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 3 martii 1753. Pontificatus nostri anno decimo tertio. »

CAPUT XIV.

Uti pleraque hominum negotia, sic et plurima officia versantur circa res externas ad vitæ humanæ necessitatem, commoditatem et honestam jucunditatem conditas.

ARGUMENTUM.

CIX. Primæva communio rerum.
CX. Jure sublata est.
CXI. Notio domini.
CXII. Consectaria.
CXIII. Modus acquirendi.
CXIV. Occupatio.
CXV. Accessio.
CXVI. Reliquiæ communionis primævæ.
CXVII. Jus residuum ex primæva communionem.
CXVIII. Modi acquirendi derivativi.
CXIX. Vis ultimarum voluntatum non est a natura :

CXX. Sed lege positiva.
CXXI. Successio ab intestato.
CXXII. Propior est naturali legi.
CXXIII. Dominium interimisticum.
CXXIV. Jura et obligationes possessoris bonæ fidei.
CXXV. Obligationes possessoris malæ fidei.
CXXVI. Usucapio an natura transferat dominium.
CXXVII. Delicta contra jura domini et possessionis.

§. CIX.

Cum jure conservandi vitam conjunctum est jus utendi externis rebus, ad vitæ conservationem necessariis; in hunc enim finem a Deo conditæ sunt (1). Conservacionis autem nomine non dura tantum necessitas, sed commoditas quædam vitæ et honesta jucunditas venit;

neque enim parce nobis providit Deus, sed instar optimi patrisfamilias res plurimas ad commoda et honestas oblectationes comparavit. Istuc jus utendi creatis rebus ad propositos fines complectitur jus ad actus, sine quibus id exerceri, ejusque usus fieri non potest; adeoque complectitur jus *apprehendendi* res externas; id est, potentiae suae eas subjiciendi, ac redigendi sub potestatem et vires físicas, ut usui esse possint; dein jus illas *asservandi* in futuros usus, si quovis tempore haberi commode non possint: denique et jus easdem *immutandi*, destruendi, atque ad usus accommodandi. Atque hoc jus utendi externis rebus, spectata hominis ac rerum natura, commune est omnium hominum, æquale in singulis, connatum, proindeque universale, semper tamen conjunctum cum obligatione alios non impediendi, quominus et ipsi utantur rebus externis, eas apprehendant, asservent, atque ad suos fines convertant. Ex his genuina notio de primæva rerum communione pendet.

(a) Spectato primigenio statu hominis, ac secluso adventitio, rerum *communio* cogitari debet, quæ rationem sufficientem in natura ac finibus hominis rerumque habet. Ea autem *communio*, *negativa est*. Nam quia omnibus jus competit utendi rebus in medio positis, intelligitur, res esse omnium, sive *communes*: quia vero nemo, antequam res apprehendat, atque occupet cum animo easdem sibi habendi, dicere potest: hæc res est mea: illa est tua; idcirco etiam intelligitur, eas esse nullius. Sunt ergo res *communes* relate ad jus eas apprehendendi, atque occupandi: sunt *nullius* relate ad occupationem et ortam inde proprietatem. Ac *communio* primæva recte definitur jus connatum apprehendendi res nullius, vi libertatis naturalis singulis in solidum competens.

(b) *Communio* primævam *turbat*, qui alium impedit, quominus rebus communibus uti, easve apprehendere possit. Vi libertatis naturalis cuius permittendum est, ut in usu jurium suorum suum sequatur iudicium, quamdiu nil facit, quod repugnet aliorum juri. Nemo igitur alterum ab apprehensione, asservatione vel usu rei ab alio nondum apprehensæ *excludere* potest sine turbatione *communio* primævæ: ac si plures ferantur in rem eandem, prior tempore erit prior jure, eritque melior conditio ejus, qui rem apprehendit, suæque potestati subiecit. Neque invito cuiquam eripi res potest, quam is suos in usus paravit. Quamdiu tamen manere

primæva *communio* intelligitur, finito usu, si res manet, alius eadem uti potest; ac si rei usus pluribus communis esse queat, nemo impediendus est, quin una utatur.

(c) Quoniam jus utendi rebus externis connatum est, atque inane foret, si turbatori resisti non posset; idcirco idem censetur perfectum, et conjunctum cum jure belli, atque illius violatio est injuria stricte dicta (2).

(d) Res apprehendi, asservari, adhiberi ad usus possunt duplici modo: *primo* cum animo, ut finito usu alii possint uti, vel usum ejusdem simul participare, si natura rei patitur; ac talis apprehensio non tollit *communio* primævam. *Secundo* cum animo eam sibi habendi ut propriam, aliosque excludendi ab usu, nisi quem ipse concesserit. Porro cuius competit tale jus rem apprehendendi cum animo eam sibi habendi, sive tenendi ut suam et propriam, aliosque deinceps ab ea re, ejusque usu, quamdiu voluerit excludendi. Nam et rationes præsto sunt ita apprehendendi, quas infra expendemus, et jus asservandi per se non constringitur ad certum tempus, atque in tanta ubertate naturæ aliis res aliæ præsto sunt, quas simili jure animoque apprehendant, ac teneant. Hinc oritur idea domini ac proprietatis, quæ *communio* primævam tollit. *Dominus* enim ac *propriarius* fit, qui rem animo habendi ut suam, sive ut propriam apprehendit, ita ut sine voluntate domini, alii a re vel usu rei excludantur (3). Domini notio et consecratoria mox expendemus, exposita ejus justitia, ac ratione recedendi a primæva *communio*.

(e) Ex his etiam idea *communio* positivæ ac mixtæ formari potest, quarum utraque a negativa, de qua supra, plurimum differt. *Communio positiva* intelligitur, quando pluribus conjunctim, exclusis aliis jus proprietatis competit in re indivisa, ita ut singuli *condominium* habeant, omnes vero conjunctim tanquam una persona moralis spectentur. *Communio mixta* est, quando res universitatis seu plurium certo fine consociatorum propria est, aliique ab usu et jure ad usum, qui de universitate non sunt, excluduntur, singuli autem usum quidem habeant, nec tamen rem ut propriam nequidem pro rata teneant; qualis *communio* est monachorum, ut inquit Wolfius (4).

(1) *Conf. §. XIII. d.* Finis creaturarum rerum indicatur *Sap. XIV. v. 15.* « ut » non essent vacua sapientiæ tuæ opera: propter hoc etiam credunt homines » exiguo ligno animas suas, et transeuntes per mare liberati sunt. » *Adde Psal. VIII. v. 8, 9. Genes. I. v. 30. ibid. IV. v. 4.* Abel obtulit de primogenitis gregis sui. *Genes. IX. v. 2, 3.*

(2) §. XVII. d. — (3) §. XVII. — (4) *Institut. J. N. et G. §. 197.*

§. CX. Discedendi a primæva *communio*, et rerum dominia introducendi non una causa fuit. Aucto enim

hominum numero ea, quæ sponte nascuntur, haud sufficiunt omnibus ad victum, vestitum, habitationem, aliasque necessitates; sed assidua cultura, ac magno labore opus est, ut res usui et commoditati aptentur. Si istiusmodi res labore partæ in communione essent, cum multi otio torpeant, iidemque præ aliis vivere delicate velint; quæ pax, justitia, tranquillitas haberet locum? Dein *naturale vitium est, negligi, quod communiter possidetur, utque se nihil habere, qui non totum habeat, arbitretur; denique suam quoque partem corrumpi patiatur, dum invidet alienæ* (1). Alia est præcipua causa, ut arceantur discordiæ et rixæ, *quæ in re communi immensæ oriuntur* (2). « Nequaquam autem ideo, inquit Pufendorfius (3), res sunt distinctæ, ut nequis per eas aliis inserviret, et ut divitiis repertis solus incubaret... Inde post proprietatem rerum introductam, data est facultas hominibus non tantum commercia insigni cum utilitate generis humani exercendi, sed et materia parta, humanitatem et beneficentiam adversus alios uberius expro-mendi; cum antea opera tantum ac labore liceret aliis inservire. » Hæc quidem eo minimum valent, ut dominiorum introductio, sublata communione primæva, non invita natura esse facta intelligatur. Verum quoniam in diversas sententias abierunt auctores, ordine quodam rem omnem deducamus.

(a) Spectato primigenio statu hominis ac secluso adventitio communio negativa rerum obtinuit. Patet id ex præc. §. (a)

(b) Hæc primæva communio tolli potuit non repugnante naturali jure, fierique divisio, et introduci dominia rerum. Nullo enim probabili argumento ostendi potest, naturam vetuisse proprietatem, præcepisse communionem, ex qua tot discordiæ, tantaque perturbatio consequeretur. Conf. præc. §. d. (4)

(c) Sicut autem communio rerum non fuit præcepta, sic neque ita vetita, ut rerum divisio et dominiorum introductio censi debeat necessaria et præscripta naturali jure. Hoc enim jus eum finem non habet, ut res *proprias* teneat homo. Si tranquillitas humani generis id poseit, tota ea necessitas ex adjunctis, vel potius serie adjunctorum pendet, quæ nec semper, nec ubique eadem est, ceu

ex numero hominum, vitæ genere ac moribus, rerum copia, probitate aut malitia aliorum; quæ quidem omnia perquam mutabilia sunt. Neque continuo tanquam naturæ præceptum haberi potest id, quod ob præsentia adjuncta unicum est medium, naturæ præceptis satisfaciendi.

(d) Hactenus eo pervenimus, ut intelligatur, primum viguisse communionem rerum: eam potuisse tolli introductis dominiis: non tamen debuisse tolli, nisi consilia naturæ in præceptis numeremus, et quod jus naturæ *inclinans* veteres dixere, id habeamus pro jure præceptivo (5). Quæritur, quo facto et quo jure ea communio sublata sit investis pro illa dominiis. Pufendorfius pactum et tacitam hominum conventionem accessisse putat (6). Si enim unus rem apprehendit animo eandem sibi, atque ut propriam tenendi, alios, ni consensissent, neque re illa prohiberi, neque usu excludi potuisse autumat. Sed totum id commentitium est; nam illa communio negativa erat, et pertinebat ad res *nullius*. Nemo ergo alius abdicare jus quoddam debuit: nemo injuriam patiebatur; cum omnes æquali jure gauderent, res in medio positas apprehendendi, ac dominio subjiciendi, nisi forte pro quavis apprehensione, asservatione, vel quovis usu rei, pactum quoddam et tacitam hominum conventionem fingas. Casui necessitatis singularibus juribus providit natura; neque si quis nunc occupare gestit rem vacuum et in medio positam, de hominum consensu, pacto aut conventionem cogitat.

(e) Veteres quidem scriptores divisionem rerum, ac dominia ex jure gentium provenire putant, decepti confusis ideis, ac loquendi formulis, quibus usi sunt Jcti Romani. Si adcurate, ut in disciplinis necesse est, loqui velimus, jus gentium illud est, quod inter diversas gentes tanquam personas morales in statu naturali viventes obtinet. Atque hæc quidem gentis idea territorium, ac dominium rerum jam continet, ut ex ea dominium provenire minime possit. Contra vero Jcti Romani jus gentium dixerunt id, quod hominum duntaxat, non bestiarum proprium est (7).

(f) Hisce rejectis origo dominiorum remote quidem a jure naturæ concessivo, proxime a facto hominum oritur, quo res in medio positas apprehenderunt animo eas habendi sibi, sive ut suas, ac proprias (8).

(1) *L. Meminimus. 2. C. quando et quibus quarta pars.*

(2) *L. in re communi. 26. D. de servitut. præd. urban. adde S. Thomam 2. 2. q. 66. a. 2. et Genes. XIII. v. 6, 7.*

(3) *Pufendorf. de J. N. et G. l. II. c. VI. §. 5.*

(4) *S. Augustinus tr. 6. de hæres. c. 40 nominat quosdam hæreticos, qui se apostolicos dixerunt, ac damnarunt possessores propriarum rerum. Quem errorem postea quidam anabaptistæ recoxerunt.*

(5) *Conf. §. XII. e.*

(6) *Pufendorf. l. IV, c. IV, §. 5.*

(7) *L. 1. ff. de acq. rerum dominio; adde l. 3. ibid.*

(8) *Conf. §. CIX. (d).*

§. CXI. *Dominium* est jus in re extendens se ad omnem usum rei, quatenus in dominio est; inferes:

(a) Vi domini, cum sit jus in re, censetur res ipsa domino devincta, ejusque propria, ut alii re et usu rei jure excludantur. Rei *proprie* opponitur tum *communis*, tum *aliena*, quæ in alterius dominio est.

(b) Jus ad omnem usum rei continet jus *disponendi de substantia rei* (uti cum ex materie fit species, aut res ipsa absumitur, vel destruitur) ac de *consectariis* ejusdem, et quidem pro arbitrio ac in commodum suum; quia cuivis concedendum vi libertatis, ut suis in actionibus suum sequatur iudicium; et quoniam jus differt a recto usu juris (1); hinc qui re sua male utitur, nulloque honesto fine destruit, in leges naturæ peccat; nec tamen alteri injuriam facit; quia vi domini omnes alii a jure in rem illam excluduntur.

(c) Quia dominium involvit jus disponendi de substantia rei, id tantum cadit in res naturales extra hominem positas, et hominis causa unice constitutas, estque id, quod vocant dominium *proprietas*; aliud enim pessima abusione vocum appellant dominium jurisdictionis, idque bassum, vel eminens sive altum; quæ quidem a notione domini, et præsentis tractatione penitus abhorrent.

(1) §. XIII. (f)

§. CXII. Consectaria domini, ac jura specialia, quæ ex dominio profluunt, sita sunt in jure percipiendi omnia emolumenta ex re sua: in jure possessionis, et in jure alienandi:

(a) Jus percipiendi emolumenta et commoda ex re sua continet facultatem disponendi de substantia: dein jus percipiendi commodum ex usu rei, et jus percipiendi fructus, quos profert. Unde alia res *fructuosa* dicitur, alia non fructuosa, sed natura sua sterilis; quæ tamen usu commodum præstat, vel usu consumitur. Atque ob istiusmodi emolumenta ac commoda res dominio subjiciuntur. Unde vulgo dicitur: *res fructificat suo domino: ex re aliena nemo locupletari debet: res domino suo stat, aut cadit*. Quia substantia rei, usus, ac fructus inter se differunt, ac veluti partes sunt domini, hinc *plenum* dominium vocant, quod nulla parte seu nullo speciali jure in dominio alias contento est diminutum: contra *minus plenum*, quod est jure quodam diminutum. Alii *perfectum* vocant dominium, quod tum proprietatem sive substantiam rei, tum emolumenta, id est, usum et fructum continet: *imperfectum*, quod

alterum continet sine altero: estque *directum*, quod rei substantiam vel proprietatem complectitur: *utile*, quod emolumenta habet, nempe usum, vel fructum, vel conjunctim usumfructum (1).

(b) *Possidere* dicitur rem, qui eam potentia suæ physicæ subjectam tenet, aut qui usum vel exercitium juris in sua potestate habet. Uti in dominio res corporales et incorporales sunt; sic possessio corporalium vera est, ac facile intelligitur: incorporales, sive jura dicuntur *quasi possideri* ob potentiam physicam ad actus ex illis juribus provenientes. Jus possidendi dominio adnexum esse, vel inde patet, quod sine detentione rei, aut potestate non impedita utendi jure suo, dispositio de re, aut usus juris fieri non possit. Amissa possessione subducitur res quidem potestati domini, ut dominium exercere nequeat; non tamen idcirco etiam jus rem detinendi, vel jure suo utendi amittit, neque ob eam causam dominus vult, rem non amplius esse suam. Ergo amissa possessione non amittitur dominium, sed solo animo retinetur; proindeque etiam jus possidendi dominio adnexum retinetur. In possessione igitur inest aliquid facti, et aliquid juris; unde *possessio facti* dicitur detentio rei, vel usus juris animo illam rem vel jus sibi habendi, concurrente juris adminiculo: *possessio juris*, jus reale seu potestas rem sibi detinendi, et commodis inde convenientibus fruendi (2).

(c) Quia dominus de re sua pro arbitrio disponere potest, eidenque jus competit dominium transferendi in alium, hoc est, rem *alienandi*; quod æque ad res corporales, quam incorporales pertinet. Atque ita intelligitur, quod dominia ab uno ad alium transire possint. Illud per se manifestum est, neminem plus juris in alium transferre, aut plus juris alteri *dare* posse, ac ipse habuerit. *Dare* enim idem est proprie, ac dominium transferre; unde qui dominus non est, dare non potest.

(1) Cum dominium directum emolumentis careat, videndum est, quæ jura vel commoda undecunque illi adhæreant, ne umbra domini et inane vocabulum sit. Quid enim juvat, si quis se dominum directum Africae et Asiae dicat, nec ullum commodum inde ferat?

(2) Vulgo ad possessionem requirunt corporis, animi ac juris adminiculum, quatenus jus non resistit possidere volenti, neque eum inhabilem efficit. Qui injuste tantum possidet, ob id inhabilis ad possidendum non est. Sola detentio rei sine animo eam sibi habendi, possessio naturalis dicitur, sed vera possessio non est. Commodatarius detinet librum, creditor pignus, quin velint eam sibi habere; unde potius verus dominus hæc possidet per commodatarium, vel creditorem. Idcirco civilem vocant possessionem, qua quis rem tenet animo eam sibi habendi.

§. CXIII. Vi status primigenii jus acquirendi conatum est, non autem ipsa acquisitio, vel dominium rerum, quod in numero jurium adventitiorum est. Multiplices autem acquirendi modos natura suppeditavit

homini ad felicitatem vitæ ; semper tamen leges suas salvas voluit ; quapropter et de modo acquirendi , et de justitia acquisitionis tractari solet :

(a) Modus acquirendi est sufficiens ac legitimus, sive legibus conforme medium acquisitionis : isque *originarius*, quo acquiruntur res nullius : *derivativus*, quo acquiruntur res, quæ fuit in dominio alterius : præterea modus *principalis*, quo acquiruntur res ipsæ : *accessorius*, quo acquiruntur rerum accessiones.

(b) *Titulus* est ea ratio, ex qua intelligitur justitia acquisitionis : ac si ex facto, quo fit acquisitio, intelligitur ratio translati domini, ea dicitur titulus *translativus* domini, seu juris realis ; secus *non translativus* domini ; uti fit in locato, commodato. In priore illo alius nominatur *verus* titulus, quo vere et actu transfertur dominium aut jus reale, alius *non verus* seu *apparens*, per quem videtur jus transferri, etsi revera non transferatur, estque hic aut fictus, aut coloratus, existimatus, præsumtus.

§. CXIV. Occupatio est apprehensio rerum nullius, animo eas sibi habendi ut proprias. Duæ igitur, si hæc notio resolvitur, conditiones sunt in re occupata, duæ aliæ in homine occupante. 1. Ut sit res nullius : 2. ut ejus naturæ sit, quæ apprehendi et teneri possit : dein 1. ut ponatur factum, quo res apprehenditur, sive in potestatem redigitur : 2. et animus eam habendi ut propriam. Occupationem esse modum acquirendi originarium, eumque principalem, indicavimus §. CIX. (d) Ex his concludes.

(a) A familia vel gente transmigrante integer terræ tractus, qui nullius est, occupari potest ; quæ est occupatio *per universitatem* : eodem tempore singulæ partes illius tractus a singulis occupari possunt : quæ est occupatio *per fundos*. Hisce partibus occupatis res quædam peculiari occupatione opus habent, uti lapilli, feræ, aves, pisces.

(b) Homines non sunt res nullius, neque bona naufragorum, nec res amissæ ex rheda cadentes, nec animalia fugitiva, quamdiu vel ipsa reditura sunt, vel a domino internosci, et revocari possunt.

(c) Putant nonnulli jus occupandi occupari posse. Falso. Nam istuc jus non est res vel jus nullius, sed singulis connatum. Quando pisces, feræ ita clauduntur, ut elabi non possint, ipsæ censentur occupatæ, non vero jus occupandi dici potest. Occupatio ceu factum attingit res singulares ac determinatas : jus occupandi *objective* est indeter-

minatum, quod non cadit in factum ; *subjective*, uti inest in hominibus, non est res nullius, uti jam adnotavi.

(d) Huc referendæ sunt res *inventæ*, quæ dominum nunquam habuerunt, vel amiserunt, ut bona derelicta, quæ dominus non vult in posterum sua esse ; id quod apud homines rerum multarum egentes, et vulgo cupidos præsumi non potest ; quia nemo censetur jactare res suas. Aliter de iis inventis rebus sentiendum, quarum dominus latet ; neque tum *mercedula* ab inventore exigi potest, qui peculiarem operam, vel sumtum non fecit.

(e) Similiter de thesauris, venatione, piscatione, aucupio etc. ex hisce principiis disserendum est.

§. CXV. Modum acquirendi originarium ac principalem, in occupatione situm, alter originarius accessorius sequitur, consistens in jure capiendi accessiones, incrementa, ac fructus rei in dominio nostro existentis. Porro dominium complectitur jus ad omnem usum rei nostræ ; ergo etiam jus ad capiendas rei accessiones ; ad hunc enim finem re nostra uti possumus. *Accessionis* autem nomine quodvis incrementum venit, quod acquirit res nostra, idque aut beneficio naturæ, aut hominum facto et industria, vel utroque modo concurrente ; unde accessio alia est *naturalis*, alia *industrialis*, denique alia *mixta*. Si quam accessionem ipsa natura adjungit ad res nostras, ea nobis acquiritur etiam ignorantibus. Si res nostra ad alienam, aliena ad nostram accedit, ea non fit unius cum exclusione alterius, sed oriri videtur communio positiva, quæ pluribus conjunctim in re indivisa competit, eaque vel retinenda, vel res inter se separandæ, si fieri possit, vel alteri res, alteri æstimatio partis suæ præstanda est.

(a) *Species accessionis naturalis sunt* : primo *fætura* seu fœtus animalium, lac, lana etc. ; quod enim nascitur ex animalibus, ad dominum ventris, non attento mare, pertinet (1) quemadmodum non ulla satio aut plantatio, sed ipsum solum facit, quod sata nostra sint (2). Secundo. *Alluvio*, dum solo nostro sensim et pedetentim particulæ quædam adjiciuntur, de quarum domino constare nequit (3). Sic venæ metallorum, fossæ carbonariæ, lapidicinæ etc. spectantur ceu fructus et partes fundi, cui accrescunt ; quod non idem de thesauro, seu pecunia vetere in fundo deposita cense-

potest. Tertio, *avulsio*, *vis fluminis*, vel *coalitio*, uti quidam appellant, sive incrementum ab alio avulsum, et fundo nostro simul adjectum; idque, si constat de priore domino, ejus manet, neque nostrum fit; (4) uti nec merces, naves, resve aliæ inundatione, aut naufragio deportatæ ad nostrum fundum. Quarto, *Insula* in flumine aut mari nata; quæ, si ea nullius sunt, fit occupantis, alias illius, cujus est fluvius, vel ea pars maris. Sed aliter visum imperatori (5). Quinto *alvei mutatio*. Alveus est ejus, cujus est flumen. Si istuc nullius sit, fit occupantis. Si fluvius ex agro tuo fecit alveum, dominium in eo retines, quamdiu non derelinquis, etsi ager annis pluribus inundetur (6).

(b) *Species accessionis industrialis sunt*, primo *specificatio*, quæ hic sumitur pro effectione novæ formæ aut speciei ex *aliena materia*; uti cum ex lignis fit navis, ex argento vas. Ac tum si forma pretio superet materiam, æquum est, ut species cedat specificanti, ac domino præstetur æstimatio materiæ, saltem si bona fide egerit, et suo nomine, ac si producta species non possit in antiquam materiam reduci (7): Contra si materia plura æstimetur, quam forma, species cedit domino materiæ. Secundo, *confusio* fit in liquidis aut liquefactis, *commixtio* vero in aridis, ceu frumenti granis. Si talia separari non possint, communia fiunt pro rata, nempe pro quantitate et qualitate (8). Tertio, *adjunctio* fit diversis modis, nempe per *inclusionem* gemmæ in annulo: per *intexturam* fili aurei, vel argentei in alienam materiam: per *ferruminationem*, qua metalla ejusdem generis consolidantur: per *adplumbaturam*, qua conjunguntur metalla generis diversi: *inædificationem*, qua ædificium ex aliena materia in solo proprio, vel ex propria materia in alieno solo ponitur: per *scripturam* et *picturam* in aliena charta vel tabula. Regulæ adjunctionis sunt: si rei meæ adjungitur quod alienum non est, id meum est: si accessorium sit alienum, et separari possit absque detrimento rei, reddatur suo domino: si separari nequeat, erit pro rata communis, sic ut arbitrio rem decidant, habita etiam ratione bonæ vel malæ fidei illius, qui est auctor conjunctionis. *Ridiculum est*, inquit Justinianus (9), *picturam Apellis vel Parrhasii in accessionem vilissimæ tabulæ cedere*. Unde vulgo dicitur: tabula cedit picturæ, et ædificium solo.

(c) *Species accessionis mixtæ sunt plantatio et satio*; ac si plantæ et arbores radices nondum egerunt in alieno solo, separari possunt; secus domino fundi cedunt, præstata alteri æstimatione (10). Principium illud: *accessorium sequitur principale*, tum demum locum habet, cum rei meæ accedit id, quod acquirere volo, ac possum physice et moraliter.

(1) §. 37. *I. de rerum divisione.*

(2) §. 32. *ib. et l. Siquis. 11. de rei vindicat.*

(3) §. 20. *I. de rer. divisione.* — (4) §. 21. *ibid.* — (5) §. 22. *ib.*

(6) §. 23 et 24. *ib.*

(7) §. 25. *ib. adde l. quidquid. 27. §. 1. D. de acq. rer. dominio et l. de eo exhibendo. 12. §. 3. D. ad exhibendum.* Acute animadvertitur *l. adeo 7. §. 7. D. de acquir. rer. dominio*: « Cum grana, quæ spicis continentur, perfectam » habeant suam speciem; qui excussit spicas, non novam speciem facit, sed » eam, quæ est, detegit. »

(8) §. 27, 28. *I. de rer. div. aliter dicendum est, si res commixtæ vel confusæ separari possunt, secundum l. idem. 5. §. 1. D. de rei vind.* Ceterum quia in nummis maxime spectatur publica æstimatio, et valor impositus, atque ii statim, ut expenduntur, censentur consumi; hinc leges statuunt, ut, qui nummos alienos sibi solutos cum suis miscuerit, eorum dominus fiat, non tam ob commixtionem, de qua hoc loco agitur, quam quod relate ad priorem dominum consumti censeantur. *l. si alieni. 78. D. de solutionibus.*

(9) §. 34. *I. de rer. divis. De inædificatione ibid. §. 29, 30. adde l. habitator. 59. D. de rei vindicat. et l. 1. D. de tigno juncto.* De casu, quo quis suo in solo ex aliena materia ædificat mala fide, vide *l. si res. 98. in fine D. de solutione. et l. in rem. 23, §. 6. D. de rei vind. De scriptura §. 33. l. de rer. divis. De pictura §. 34. ib. de intextura §. 26. ibid.*

(10) §. 31, 32. *ib.*

§. CXVI. Post originarios acquirendi modos, quibus solis communio primæva tollitur, agendum est de reliquis communionis primævæ, nempe iis de rebus in quibus eadem etiam nunc usum habet; suntque.

(a) *Res inexhausti usus*, sive illæ, quarum usus omnibus hominibus patet, et sufficit, quotiescunque iisdem indigent. Dominus rei alios excludit usu rerum suarum, si vult, at vero usu rerum, quæ omnibus patent, ceteri excludi nec possunt, nec debent. Ejusmodi res sunt aer, aqua profluens, lumen et calor solis. Quod ita comparatum est, ut alii usu ejusdem per sese nequeant prohiberi, nequit dominio subijci.

(c) Communio primæva obtinet in rebus, quæ occupatæ nullo modo sunt, et ex se occupari possunt; cujusmodi sunt res derelictæ. An etiam feræ naturali libertate gaudentes? an res amissæ, quarum dominus adhibita quavis diligentia post longam moram non compareret? an thesauri in fundo alieno inventi?

§. CXVII. *Jus residuum ex primæva communionem appellatur illud, quod competit in res existentes in alterius dominio; ejusmodi est:*

(a) Jus necessitatis extremæ, de quo actum est supra.

(b) Jus innoxie utilitatis. Nam in communionem primæva, si plures ejusdem rei usum participare possunt, id permittendum est sine discrimine. Sed introductis dominiis vi libertatis naturalis penes dominum judicium esse debet, utrumne usus rei suæ alteri concedendus innoxius sit, sive absque detrimento vel periculo concedi

possit. Idcirco istud quidem jus fere ad imperfecta referri solet. Exemplo est transitus per terras, et flumina, quæ in alterius dominio sunt: dein commoratio in alieno territorio: habitatio concedenda ei, qui sede sua expulsus receptum quærit. In his sæpe jus necessitatis locum habet.

§. CXVIII. *Modi derivativi acquirendi*, per quos jura vel res a dominio unius in alterius dominium transeunt, a voluntate hominis, vel lege pendent, eaque aut naturali aut positiva; utrinque contingit *alienatio*, qua unus jus ad rem amittit, alter acquirit, atque una commoda et incommoda cum re, vel jure conjuncta. Ejusmodi modi derivativi et alienationes, quæ hominis voluntate fiunt, sunt:

(a) *Divisio*, qua res existens in communione positiva, inter communionis socios distribuitur pro rata, qua erat communis; raro enim, ut supra animadvertum est, durat communio positiva, tum quod voluntates plurium raro consentiant, tum quod res parum accurate administrantur. Res *dividua* pro numero sociorum, et ratione juris, quo quisque gaudet, secatur in partes; si *individua* est, uni relinquitur tota, aliis præstita æstimatione, vel pretium ex ea vendita distribuitur pro rata, vel usus rei per vices singulis conceditur.

(b) *Cessio* spectat jura incorporalia, quæ ab uno transferuntur in alium, per quasi traditionem;

(c) *Traditio* ad res corporales pertinet, quarum dominium transfertur; quod quidem spectata naturæ simplicitate videtur fieri posse, quin et possessio, re, vel symbolo una statim transferatur, nisi concipias eum, qui dominium transtulit, deinceps non suo, sed ejus, in quem transtulit, nomine possidere.

§. CXIX. Ad modos derivativos ab hominis voluntate pendent, an testamenta et ultimæ voluntates, dein successio ab intestato, et præscriptio et usucapio pertineat, vehementer ambigitur: sunt enim, qui hæc omnia a legibus positivis, non vero a naturali lege, quæ hominis disponentis voluntatem consequeretur, vim et firmitatem habere putant. Ac primo *testamentum*, seu *ultima voluntas* a Pufendorffio dicitur *declaratio voluntatis nostræ circa successores in bona*

nostra post mortem nostram; quæ tamen ante mortem nostram pro lubitu nostro fit mutabilis, et revocabilis, et ex qua aliis demum ab excessu nostro jus nascatur (1). Hæc igitur natura atque essentia est ultimæ voluntatis, ut sit mutabilis, sive ambulatoria usque ad supremum vitæ exitum: ut nullum jus in re vel ad rem, ac nequidem spem *certain* in heredem transferat vivente testatore: ut hic illud mutare, penitus rescindere, novum condere, intestato decedere, si velit, queat, quin heres de injuria possit conqueri. Dicitur *confirmari* per mortem, sed unde mors vim confirmandi habeat, quod antea infirmum est; an id naturæ lege, an positiva firmum evadat, magnopere dubium est (2). Ex his inferes:

(a) Cum data notione ultimæ voluntatis minime consentiunt ea, quæ Grotius de illa disserit his verbis: *Sciendum est, cum de alienatione agimus, sub eo genere nobis etiam testamentum comprehendere. Quamquam enim testamentum, ut actus alii, formam certam accipere possit a jure civili, ipsa tamen ejus substantia cognata est dominio, et eo dato juris naturalis. Possum enim rem meam alienare non pure modo, sed et sub conditione, nec tantum irrevocabiliter, sed et revocabiliter, atque etiam retenta interim possessione, et plenissimo fruendi jure. Alienatio autem in mortis eventum, ante eam revocabilis, retento interim jure possidendi ac fruendi, est testamentum* (3). At enim, quæ est hæc alienatio, ac juris translatio, quæ pro nutu alienantis revocari potest? Illud etiam perquam falsum est, a testatore, si non aliter, quam per ultimam voluntatem, disponit, solum jus possidendi ac fruendi retineri. Certe plenum dominium, atque omnia domini consecraria retinet una cum jure vindicandi rem ab unoquoque, etiam ab hærede.

(b) Fieri potest, ut moriens de rebus suis disponat per actum inter vivos; qui actus firmitatem habeat ante mortem, etsi forte rei traditio differatur usque ad eventum mortis; est hæc *dispositio morientis*, a qua plurimum differt *dispositio mortis causa*, ceu testamentum proprie dictum, codicillus, substitutio, legatum, donatio mortis causa. Hæc enim, quamdiu nomen suum et naturam ultimæ voluntatis habent, nihil juris transferunt in heredem, vel legatarium, aut donatarium, sed revocabilia sunt liberrime, ita, ut non modo traditio, sed etiam perfectio actus suspensa usque ad mortem debeat intelligi. Donatio mortis causa fit, *cum quis habere se vult, quam eum, cui donat: magisque eum, cui donat, quam*